

КОРПОРАЦИЯ КАПИТАЛЫНЫҢ ҚҰНЫ МЕН ҚҰРЫЛЫМЫ

1

1. КАПИТАЛДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТАБИҒАТЫ (ҰҒЫМЫ МЕН КЛАССИФИКАЦИЯСЫ)

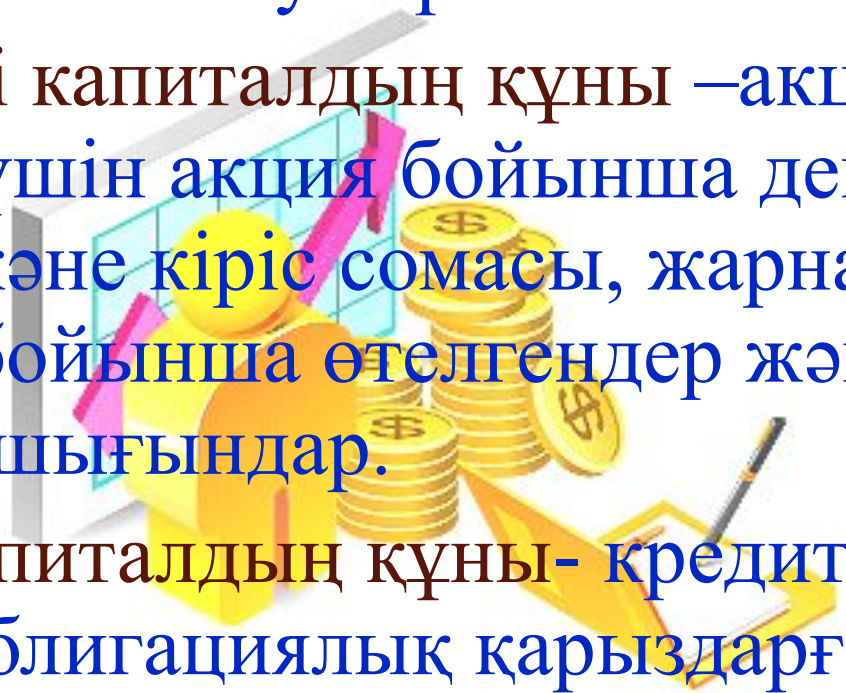

2

▣ **Капитал** корпорацияның активтеріне (мүлкіне) салынатын ақшалай, заттық және материалдық емес формалардағы құралдардың ортақ шамасын білдіреді.

- Капиталдың құны – капиталдың нақты сомасының тартылуына қанша қаржы құралдарын төлеу керек.
- Меншікті капиталдың құны – акционерлік капитал үшін акция бойынша дивидент сомасы және кіріс сомасы, жарналық үлестер бойынша өтелгендер және оларға қатысты шығындар.
- Қарыз капиталдың құны - кредитке төленген немесе облигациялық қарыздарға қатысты шығындар және пайыз сомасы.
- Тартылған капиталдың құны - кредиторлық берешектің құны.

КАПИТАЛДЫҢ КЛАССИФИКАЦИЯСЫНЫҢ БЕЛГІЛЕРІ БОЙЫНША:

1. Пайдалану бойынша: *меншікті және қарыз капиталы.*
2. Қолдану мақсаты бойынша: *өндірістік, қарыз и алыпсатар капиталы.*
3. Инвестициялау формасы бойынша: *қаржылық капитал, материалдық және материалдық емес формада , шаруашылық серіктестер мен қоғамдардың жарғылық капиталдарын құрастыру үшін қолданылады.*
4. Инвестициялау объектісі бойынша: *негізгі және айналым капиталы.*
5. Меншікті формасы бойынша : *мемлекеттік, жеке және аралас капиталы.*

- 6. Ұйымдастыру –құқықтық формасының қызметі бойынша : акционерлік, жарналық (қоймалық) және жеке капитал, отбасылық шаруашылыққа тән.
- 7. өндірістік процесстегі капиталдың қатысу сипаты бойынша: пайдаланудағы және әрекеттенбеудегі
- 8. Меншік иесімен қолдану сипаты бойынша: жаратылу и жинақтау (қайта инвестициялау, ккапиталға айналдыру) капиталы.
- 9. Елдің экономикасына тартулардың көздері бойынша - отандық және шетелдік капитал.

2. КАПИТАЛДЫ ТАРТУДЫҢ ӘДІСТЕРІ МЕН КӨЗДЕРІ

КӘСІПОРЫННЫҢ (КОРПОРАЦИЯНЫҢ) ҚАРЖЫЛАНДЫРУ

КӨЗДЕРІН ТАҢДАУ ҚАЖЕТ:

- қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді капиталдағы қажеттілікті анықтау
- активтердің құрамындағы мүмкін болатын өзгерістерді талдау және капиталды көлем және түр бойынша олардың ұтымды құрылымының мақсатымен анықтау
- тұрақты төлеу қабілетін қамтамасыз ету және қаржы орнықтылығын
- Меншікті және қарыз қаражаттарды барынша қолдану
- шаруашылық жұмысының қаржыландыруы бойынша шығындар азайту

ҚАЗАҚСТАНДА КӘСПОРЫНДЫ (КОРПОРАЦИЯ) ҚАРЖЫЛАНДЫРУ КӨЗДЕРІ БЫЛАЙ БӨЛІНЕДІ:

- **Ішкі** (меншікті капитал)
- **Сырттай** (қаржы нарығындағы қарыз және тартылған капитал).

ІШКІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ – БҰЛ МЕНШІКТІ ҚАРЖЫЛАРДЫ

ҚОЛДАНУ, КӨБІНЕСЕ ТАЗА ПАЙДА МЕН И АМОРТИЗАЦИЯЛЫҚ АУДАРЫМДАР.

- **Белсенді қайта қаржыландыру арқасында** кәсіпорынның пайдасы салықтарды төлеуі үшін жеткілікті болуы керек , дивидендтерді, негізгі қорлар және материалдық емес активтерді кеңейтулер, айналымдағы ақшалардың толықтырулары, әлеуметтік бағдарламалардың орындаулары.

- **Белсенді емес (жасырын) қаржыландыру арқасында кемітілген мүліктің бағасының салдарынан қосымша көздері пайда болады, резеретік қорларда төмендетілген бөліп шығарулар, яғни кәсіпорын балансында көрсетілмейді.**

ЖАСЫРЫН ҚАРЖЫЛАНДЫРУ КӨЗДЕРІ:

- Таза айналым капиталы (айналым капиталы мен қысқа мерзімді міндеттемелердің арасындағы айырмашылық)
- Бағалау қоры
- Табыстардың төлеуі бойынша қатысушыларға қарыз
- алдағы шығындардың қорлары
- жабдықтаушыларға мерзімінен өтілген қарыз және т.б.

ӨЗІН ӨЗІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ АРТЫҚШЫЛЫҒЫ:

1. Меншікті капиталдың таза пайдасының қосымша ғұламасы арқасында кәсіпорынның қаржы орнықтылығы жоғарылайды.
2. Меншікті құралдардың құрастырылуы тұрақты жыл бойы болады.
3. Сыртқы қаржыландыру бойынша шығындарды минимизациялайды (несие берушілерге қарыздың қызмет көрсетуі бойынша).
4. Қосымша инвестицияларының арқасында кәсіпорын дамуының басқарушылық шешімдерді қабылдау процессі оңайланады, өйткені инвестициялық шығындардың жамылғы көздері алдын ала белгілі.

СЫРТТАЙ

ҚАРЖЫЛАНДЫРУ- БҰЛ

МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫЛАРДЫ

ҚОЛДАНУ, ҚАРЖЫЛЫҚ -НЕСИЕЛІК

ОРГАНИЗАЦИЯЛАР, ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС

КОМПАНИЯЛАР ЖӘНЕ АЗАМАТТАРДЫҢ

ҚАРЖЫЛАРЫ.

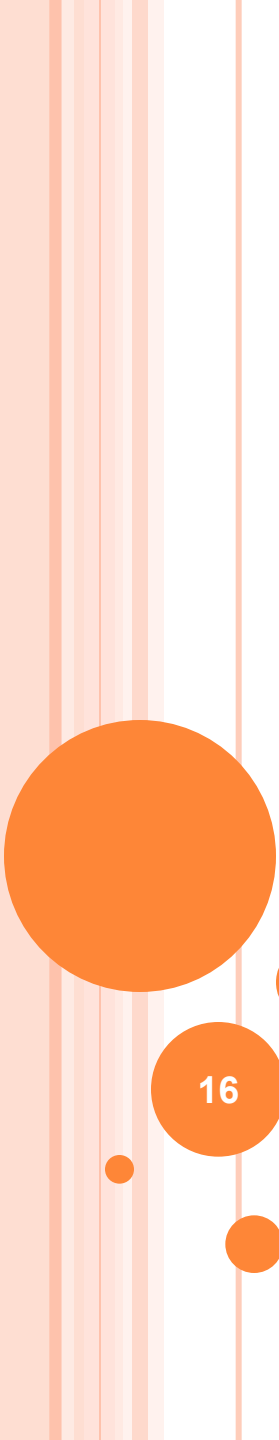

***ҚАРЫЗ КАПИТАЛ АРҚЫЛЫ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ —
БҰЛ ҚАЙТАРЫМДЫЛЫҚ ПЕН АҚЫЛЫЛЫҚ ШАРТЫНА
СӘЙКЕС НЕСИЕ БЕРУШІЛЕРДЕН ҚАРЖЫ БЕРУІ.***

□ Түрлері:

- Қысқа мерзімді несие арқасында қаржыландыру
- Ұзақ мерзімді несие арқасында қаржыландыру

3. КАПИТАЛДЫ ҚҰРАСТЫРУҒА ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚА

- Капиталды құрастыруға әдістемелік нұсқаның басты мақсаты фирманың активтерін қаржыландыруды қанағаттандыру болып саналады.

КАПИТАЛДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ БАСТЫ
ПРИНЦИПТЕРІ БОЛЫП КЕЛЕСІ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ:

1. Корпорация дамыуының перспективасын есепке алу- ТЭН ге жаңа кәсіпорынды іске қосудағы бизнес жоспары мен арнайы есеп құралдарын оның ішінде қарыз және тартылған қаражаттарды

- Меншік капитал құрамына корпорацияның жеке өзіндік қаражаты оның ішінде: жарғылық, қосылған, резервтік капиталдар, өткен жылдың бөлінбеген пайдасы және есептік жыл кіреді.

МЕНШІК КАПИТАЛЫНЫҢ ЖАҚСЫ ЖАҚТАРЫ:

- Қаражат тартудың қарапайымдылығы;
- Корпорация жұмысының ішінде салыстырмалы түрде пайдамен қалыптастырудағы тұрақтылығы;
- Ұзақ мерзімді кезеңде корпорация дамуының қаржылық тұрақтылығын және төлем қабілеттілігін қамтамасыз ету

МЕНШІК КАПИТАЛЫНЫҢ ЖЕТІСПУШІЛІКТЕРІ:

- Кәсіпкерлік істі дамыту үшін тартылған қаражаттардың шектелуі;
- Балама заем көздерімен салыстырғанда меншік капитал құнының жоғары болуы;
- Акцияларды қосымша эмиссиялау ереже бойынша жарғылық капитал көлемімен шектеулі болуы;
- Меншік капиталдың рентабельділігін қаржылық тетік көмегімен қарызды тарту арқылы көтерудің мүмкін еместігі

ҚАРЫЗ КАПИТАЛЫНЫҢ ЖАҚСЫ ЖАҚТАРЫ:

- Қарыз болушының жоғарғы кредит рейтингісі кезінде қаражат тартудың мүмкіндіктері;
- Активтерді көбейтудегі Қаржылық потенциалды көтеру мүмкіншіліктері;
- Меншік капиталдың рентабельділігін қаржылық тетік көмегімен қарызды тарту арқылы көтеру мүмкіндігі
- кредит құнының төмен болуы акция эмиссиясымен салыстырғанда «Салық қорғанысы» әсерінен

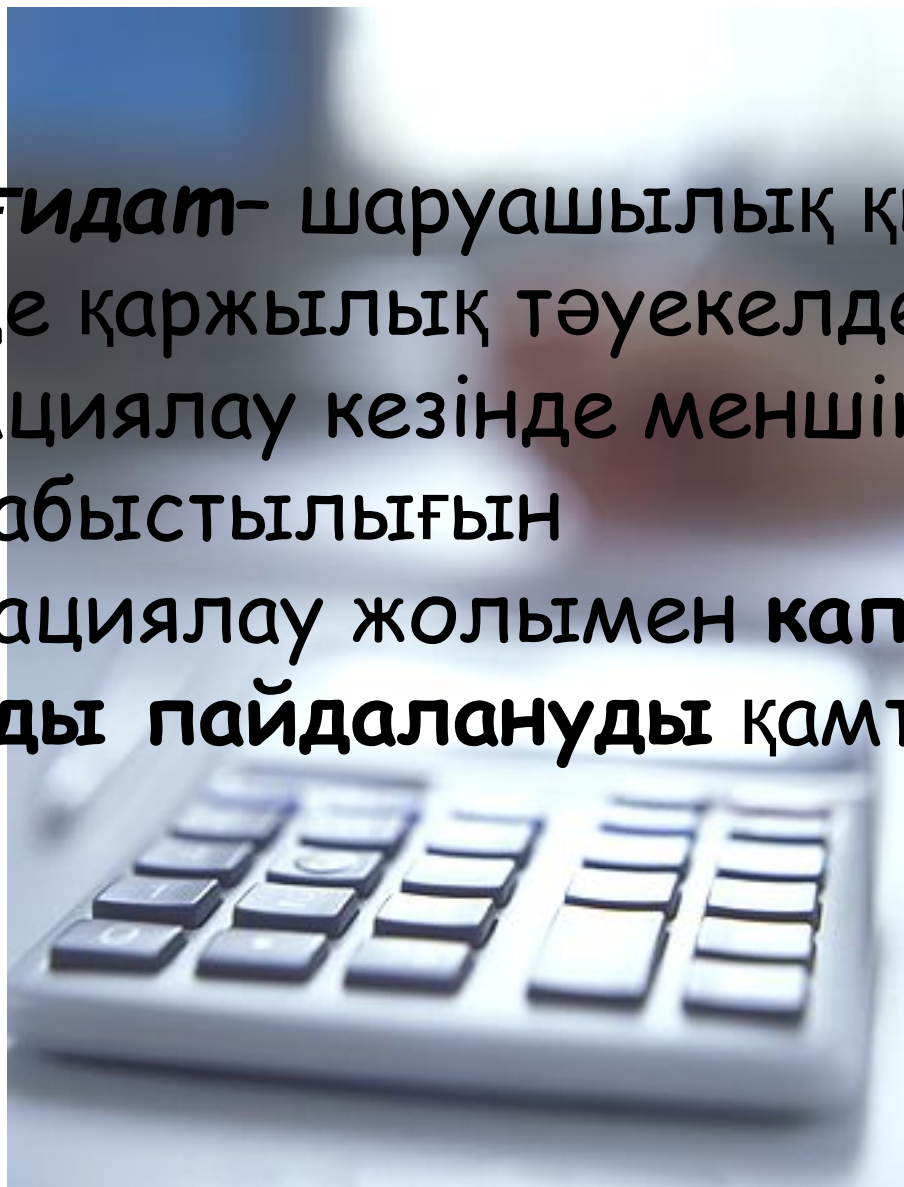
ҚАРЫЗ КАПИТАЛЫНЫҢ ЖЕТІСПЕУШІЛІКТЕРІ:

- Қарыз капиталын көп тарту (кредит және заем ретінде) корпорацияның қаржылық тәуекелділігін өсіреді ;
- Қарыз капиталы арқылы құрылған активтер, капиталға төмен пайда нормасын береді
- заем капиталының кредит нарығының өзгерістеріне тәуекелділігі;
- Заем құралдарын тартудағы процедуралық қиындықтары

- Екінші қағидат
- Капиталды қалыптастыру-
капиталды қалыптастырудың
шығындарын минималдау әр
түрлі жолмен(меншік, қарыз және
тартылған), оған жетер жол оның
құнын басқару.

▣ **Үшінші қағидат**- шаруашылық қызметінің процесінде қаржылық тәуекелдерді минимизациялау кезінде меншікті капитал табыстылығын максимизациялау жолымен капиталды рационалды пайдалануды қамтамасыз ету.

4. КАПИТАЛДЫҢ ОРТАША ӨЛШЕНГЕН ҚҰНЫ ЖӘНЕ ОНЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ БАСТЫ БАҒЫТЫ

КАПИТАЛДЫ БАСҚАРУДЫ ҚҰНЫН БАҒАЛАУ АРҚЫЛЫ БАСҚАРАДЫ

- Капитал құны-әр түрлі көздерден тартылған қаражаттар үшін төлейтін баға

- Ортаөлшенген баға жалпы атауы болады-
(*Weighted Average Cost of Capital-
WACC*).
- Ол инвесторлар күтiп отырған минималды
пайда болып саналады.

□ *ССК (WACC) есептеудің стандарттық формуласы:*

$$ССК = \sum_{i=1}^n \zeta_i \times Y_i,$$

- онда ζ_i - i көзінің құны, %;
- Y_i - i көзінің жалпы капиталдағы үлесі;
- n - көздер саны ($i = 1, 2, 3, \dots, n$).

5. КАПИТАЛДЫ ЕСЕПТЕУДІҢ ҚОЛАЙЛЫ ЖОЛДАРЫ

КАПИТАЛДЫ ЕСЕПТЕУДІҢ ҚОЛАЙЛЫ ӘДІСТЕРІ И.А.
БЛАНК АРҚЫЛЫ ҰСЫНЫЛҒАН 1998-2001
ЖЫЛДАР КЕЗІНДЕ ЖАРЫҚ КӨРГЕН

- 1. Меншік капиталының таза рентабельділігін максимизациялау санаты бойынша капитал құрылымын оптимизациялау
- 2. Капитал құнын минимизациялау санаты бойынша оның құрылымын оптимизациялау ССК есептеу және тартудың әртүрлі жағдайында МК мен ҚК алдын ала бағалауға негізделеді.
- 3. Қаржылық тәуекелді минимизациялау санаты бойынша оның құрылымын оптимизациялау корпорация активтерін қаржыландырудың арзан көздерін таңдаумен байланысты.

